

Aan de leden van de gemeenteraad

Roosendaal : 2 september 2019
onderwerp : Evaluatie motie 3 *Proef 'Buurt Bestuurt'* van 21 december 2017
bijlagen : 1. Motie 3 Proef "Buurt bestuurt"
2. Evaluatierapport proef 'Buurt Bestuurt'

Geachte dames en heren,

In de vergadering van uw raad d.d. 21 december 2017 heeft u **Motie 3 Proef 'Buurt Bestuurt'** aangenomen. U verzoekt ons college:

- Om dit voorjaar een proef van het project 'Buurt Bestuurt' te starten in een nader te bepalen wijk of dorp.
- De raad uiterlijk in het laatste kwartaal van 2018 te informeren over de voortgang en resultaten van de proef zodat bekeken kan worden of 'Buurt Bestuurt' ook in andere wijken en dorpen ingevoerd kan worden.

Wij informeren u nu pas over de uitvoering en resultaten van deze proef. De uitloop in de tijd wordt verklaard uit het tempo dat de betrokken bewoners hebben aangenomen. Korthedshalve verwijzen wij u naar de inhoud van bijgaand evaluatierapport.

De proef is gedaan in het Desdiagebied (Desmijndijk / Diamantdijk). De hier actieve bewonersgroep heeft in 2018 en 2019 met een positieve benadering het gebied nabij de onderdoorgang op de kop van de Diamantdijk veranderd van een onveilige, onaantrekkelijke buitenruimte naar een kleurrijk, vrolijk en vooral leefbaar buurtje.

Bewoners hebben zelf het thema 'turfhistorie' gekozen. Er is contact gelegd met de Heemkundekring 'De Vrijheijt van Rosendale' en de VVV. Het thema is uitgewerkt, Brabants Landschap en twee graffitikunstenaars hebben bijgedragen. Het resultaat geeft de buurt een eigen karakter en sfeer. Het thema 'turfhistorie' biedt potentie voor het natuurpark 'De Staatjes', een relict uit de 12^e eeuw van de Roosendaalse turfhistorie dat nu in stedelijk gebied ligt.

De proef 'Buurt Bestuurt' is in feite een normaal, Roosendaals participatieproject geweest. Daar hoeft niet het stempel 'Buurt Bestuurt' op vanuit de ervaringen van Rotterdam en Gouda. Indien 'Buurt Bestuurt' nu als werkvorm zou worden ingevoerd, geeft dat de indruk dat er momenteel niets aan dit soort initiatieven en de verbinding met bewoners en partners in de wijken en dorpen wordt gedaan, wat onjuist is. Voorts bleek dat inzetten op positieve veiligheid een effectieve en efficiënte benadering is voor het verminderen van kleine ergernissen op locaties. De openbare ruimte beïnvloedt het gedrag van gebruikers op subtiele wijze.

De doelstellingen uit de motie zijn in dit participatieproject gerealiseerd. Reguliere inzet (methodiek van de 'drugssquad') blijft noodzakelijk voor aanpak van drugsoverlast.

Wij adviseren de raad het volgende m.b.t. het concept 'Buurt Bestuurt':

1. De methodiek 'Buurt Bestuurt' hoeft niet in Roosendaal ingevoerd te worden - we werken namelijk al zo op onze eigen, participatieve wijze met bewoners en partners.
2. Verbeteringen zijn altijd mogelijk, daarvoor is 'Roosendaal Spreekt, Roosendaal Doet' bedoeld.

Wij gaan ervan uit dat de motie 'Buurt Bestuurt' als afgedaan kan worden beschouwd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Roosendaal,
namens dezen,
de burgemeester,

mr. J.M.L. Niederer

Inleiding

De gemeenteraad van Roosendaal heeft in zijn vergadering van 21 december 2017

Motie 3 Proef 'Buurt Bestuurt' aangenomen. Hierin verzoekt de gemeenteraad het college van burgemeester en wethouders:

- Om dit voorjaar een proef van het project 'Buurt Bestuurt' te starten in een nader te bepalen wijk of dorp.
- De raad uiterlijk in het laatste kwartaal van 2018 te informeren over de voortgang en resultaten van de proef zodat bekeken kan worden of 'Buurt Bestuurt' ook in andere wijken en dorpen ingevoerd kan worden.

In dit evaluatierapport wordt ingegaan op de uitvoering en resultaten van deze proef.

Doelstellingen van 'Buurt Bestuurt'

In de overwegingen van de motie staan de verwachtingen over de methode van 'Buurt Bestuurt' genoemd:

- Bewoners en organisaties werken samen.
- Bewoners dragen bij aan acties en activiteiten.
- Bewoners bepalen mede de inzet van politie en stadstoezicht.
- Bewoners zijn laagdrempelig betrokken bij de veiligheid in de wijk.
- De veiligheidsbeleving verbetert doordat de bewoners invloed uitoefenen op de aanpak.
- De onderlinge band in een wijk wordt versterkt.

Proces

Hieronder wordt geschetst wat het gevolgde proces bij de uitvoering van de proef is geweest. Er wordt nader ingegaan op de gebiedskeuze, het oogmerk, de middelen, de uitgangssituatie en de analyse.

Gebiedskeuze

De motie gaf aan dat de proef op wijk- of dorpsniveau zou moeten plaatsvinden. In de opdrachtanalyse werd door team Veiligheid, Toezicht en Handhaving en de politie geconcludeerd dat dit een te groot schaalniveau zou zijn om na afloop van de proef iets zinnigs te kunnen zeggen over de veiligheidsbeleving van de bewoners. Er is voor gekozen om zich te beperken tot de schaalgrootte van een buurt.

Aangezien er op 5 december 2017 een schietincident is voorgevallen aan de Diamantdijk, waarna er signalen kwamen dat bewoners zich niet meer veilig in de eigen woonomgeving voelden, en de buurtpreventisten grote aarzelingen hadden om op straat te zijn, was dit een goede reden om juist in deze buurt aan de slag te willen gaan.

Het gaat hierbij op het zgn. Desdiagebied. Deze buurt bestaat uit de Desmijndijk en de Diamantdijk, tussen de Dijkrand en de langgerekte parkstrook van 'De Staaltjes' en omvat ca. 275 woningen. In deze buurt is de stichting 'Desdia' actief, die zich inzet voor leefbaarheid in de buurt. Tien jaar lang organiseerden zij het Buurfestijn en er bestond al een overlegstructuur met de partners waarin op constructieve wijze werd samengewerkt. Dit voornemen is afgestemd met het Bewonersplatform Kortendijk en met een van de indieners van de motie, de heer Breedveld van het CDA.

Oogmerk

De bewoners/leden van Desdia hebben, samen met de partners (AlleeWonen/Alwel, WijZijnTraverse, politie, gemeente), gesteld dat de veiligheidsbeleving nabij de onderdoorgang van Desmijndijk en Diamantdijk moet verbeteren door het treffen van positieve maatregelen. De bewoners wilden weer een veilig gevoel bij hun buurt krijgen. Frequenter blauw op straat, felle openbare verlichting, hoge hekken, poorten, hoogfrequent geluid tegen hangjeugd, meer camera's (Alwel had camera's onder de onderdoorgang), etc. zouden wellicht de objectieve veiligheid kunnen verbeteren. Zulk soort maatregelen roepen echter een unheimisch gevoel op, en dat wilden de bewoners beslist niet.

Er is gezamenlijk een visie ontwikkeld die erop gericht was dat kwaadwillenden zich niet meer vertonen in de buurt door deze voor hen onaantrekkelijk te maken. Woningen, buitenruimte en bewoners moeten juist uitstralen dat er een buurt is met een prettige sfeer, waar mensen elkaar kennen en helpen, waar men zuinig is op eigen en andermans spullen en op de buurt, waar saamhorigheid is en gezelligheid.

Middelen

Het was direct duidelijk dat de gemeente en AlleeWonen/Alwel in een werkbudget hadden te voorzien waarover de bewoners zeggenschap hebben. Vanuit de gemeente is, middels de vierde tranche van Vitale wijken en dorpen, een budget van € 15.000 beschikbaar gesteld, waarover afgesproken is dat de bewoners hierover gaan. AlleeWonen/Alwel had de bereidheid om met reguliere budgetten maatregelen treffen.

Uitgangssituatie

Bij de start was er geen planning en wist eigenlijk niemand hoe je op een positieve manier veiligheid bewerkstelligt. Wel kon men knelpunten benoemen. Deze waren:

- Tweetal hoeken zonder enige sociale controle onder de onderdoorgang; wildplashoeken.
- Versleten groen in het doodlopende straatje van Desmijndijk/Diamantdijk.
- Erg stenige uitstraling, graffiti aanwezig, vuile gevels.
- Min of meer vrije doorgang voor scooters en quads richting 'De Staatjes'.
- Twijfels aan benutten camera's van Alwel voor toezicht en handhaving.
- Prikkelraad op hoge tuimuren.
- Schade aan verlichtingsarmaturen onder de onderdoorgang (maar de lampen werken wel).
- Kliko's permanent op straat.
- Soort van 'meet&greet-point' op de kop van de onderdoorgang van de Diamantdijk waarvan gezegd werd dat hier criminele activiteiten plaatsvinden: rondhangen, komen en gaan van scooters en auto's, mensen die kennelijk op de uitkijk staan. Deze personen vervuilen de openbare ruimte en urineren onder de onderdoorgang. Bewoners noem(d)en dit een 'deal&drive'-plek.
- Er is amper sociale controle op de parkeerplaatsen achter de woningen aan de zijde van 'De Staatjes'.

Analyse

Met bewoners en partners is de analyse gemaakt dat er eigenlijk sprake is van een situatie volgens de 'broken window theory'. Deze theorie stelt het volgende: Omgevingen die reeds vervuild zijn, zullen meer vuil aantrekken. Zo zal een appartementsgebouw met een gebroken raam vandalisme aantrekken en zullen er meer ramen sneuvelen. De theorie stelt dat het onderhouden en proper houden van een stedelijke omgeving een preventief effect heeft ten aanzien van soorten van ergerlijk gedrag. Het ordelijk houden van de omgeving zorgt er met andere woorden voor dat overlast afneemt.

De maatregelen die getroffen moeten worden, zouden dus vooral fysiek van aard zijn. De openbare ruimte communiceert het gewenste gebruik en vertelt tegelijkertijd welk soort gedrag hier ongewenst is.

Hierop is voortgeborduurd. In Groot Brittannië heeft men positieve ervaringen met het aanbrengen van afbeeldingen van ogen in de openbare ruimte. Kennelijk voelt iemand die asociaal gedrag gaat vertonen, zich daarbij bespied, waardoor betrokkene deze locatie onbewust ongeschikt vindt om dat asociale gedrag te vertonen (wildplassen, zwerfvuil veroorzaken, er rondhangen, etc.). Deze kennis komt van de Universiteit van Newcastle ¹.

De zuidelijke achterkantsituaties van de parkeerplaatsen van de Diamantdijk en Desmijndijk mist veel sociale controle. Om nu overal 'gazing eyes' aan te brengen, vond men overdreven en de buitenruimte bood daarvoor geen mogelijkheden. Het idee was om dit gebied aantrekkelijker te maken voor een 'blokje om'. Als de eigen buurtbewoners vaker aanwezig zijn, dan geeft dit meer sociale controle. In de VS heeft men veel onderzoek gedaan naar de Broken windows theory en is men tot het inzicht van 'busy streets'² gekomen. Intensief toezicht houden en handhaven werkt averechts. Beter is het om de bewoners zelf eigenaarschap van hun leefomgeving te geven. Dit inzicht was in Roosendaal ook bekend vanuit de nieuwe Rotterdamse veiligheidsstrategie ³.

Aangezien 'De Staaltjes' een relict is van de Roosendaalse turfhistorie, is contact gezocht met de Heemkundekring 'De Vrijheid van Rosendale'. Vanuit de kring rondom het Bewonersplatform kwam een landschapsontwerper als vrijwilliger erbij. Voor het aanbrengen van de ogen is contact gelegd met lokale graffitikunstenaars die werken in de graffitiloods aan de Oostelijke Havendijk.

Ondanks de wens om met subtiele en positieve signalen het veiligheidsgevoel te verbeteren, hebben enige tijd camera's in dit gebied gehangen. Op 18 februari 2018 deed zich opnieuw een geweldsincident voor in Kortendijk (Amethistdijk). Bij bewoners van Desdia was bekend dat dit te maken had met rivaliserende criminele groepen die ook rond de Diamantdijk en Desmijndijk actief zijn. Hoewel het geweld niet gericht was op bewoners, vreesde men slachtoffer te worden van weer zo'n incident. Bij bewoners leefde het idee de straat verloren te hebben aan harde criminelen. Om duidelijk in te grijpen op deze instabiele heeft de burgemeester ervoor gekozen om een tijdelijke extra maatregel te treffen door het aanbrengen van cameratoezicht. Dit is er geweest van 23 februari tot 23 mei 2018. Deze steun vanuit de overheid hebben de bewoners gewaardeerd. En ondertussen kon verder gewerkt worden aan de aanpak zoals bewoners die voorstonden.

Plannen en ideeën zijn uitgewerkt, en er is ter plekke op 8 mei 2018 met veel buurtbewoners en partners gesproken om iedereen bij probleem en aanpak te betrekken. Een aantal bewoners waren negatief, en geloofden het allemaal wel, gingen niet in op de uitnodiging om te participeren. Ook zag niet iedereen het zitten om de buitenruimte minder stenig te maken. Voorgesteld werd om groene schermen te plaatsen tegen de kopse gevels van de bergingen. Met de punten waarvoor wel draagvlak was, of althans geen grote bezwaren, is verder gegaan.

¹ Zie het artikel over gazing eyes op: <http://mentalfloss.com/article/67919/surprising-crime-deterrent-human-eye>

² Zie het artikel over busy streets op: <https://theconversation.com/want-to-fight-crime-plant-some-flowers-with-your-neighbor-91804>

³ Positieve veiligheid - Naar een nieuwe Rotterdamse veiligheidsstrategie. Zie <https://hetccv.nl/onderwerpen/zintuigbeïnvloeding/documenten/positieve-veiligheid-naar-een-nieuwe-rotterdamse-veiligheidsstrategie/>

Concrete resultaten

Vanaf eind 2018 zijn de volgende maatregelen getroffen en activiteiten ondernomen:

1. Er is een rij palen van robiniahout geplaatst waardoor het onmogelijk werd om rijdend met scooters en quads door het straatje van de onderdoorgang te rijden. Er is daarbij voorzien in een rolstoeltoegankelijke doorgang.
2. Er is een zgn. veenpaal geplaatst, zoals er West-Brabant meer staan. Deze geeft informatie over de veenhistorie van onze streek. Hierbij is afgestemd met de VVV in verband met de wandelroutes die de VVV promoot. Het Brabants Landschap heeft meegewerkt aan het ontwerp van de veenpaal die is gemaakt door een lokaal metaalbewerkingsbedrijf.
3. Graffitikunstenaars hebben twee muurschilderingen aangebracht, geïnspireerd door de veengeschiedenis, waarin de 'gazing eyes' zijn opgenomen.
4. De Heemkundekring heeft op basisschool De Saffier lessen gegeven over de veenhistorie.
5. Vervuilde gevels en het plafond van de onderdoorgang zijn gereinigd.
6. Er is beplanting vervangen.
7. De verlichting van de onderdoorgang is vervangen.
8. Om ook voor op straat aandacht te trekken is een verlicht veenornament aangebracht aan de voorzijde van de onderdoorgang.
9. Bewoners hebben de grijze betonnen plantenbakken geschilderd.
10. Het Bewonersplatform Kortendijk heeft een brainstorm gehouden over de rehabilitatie van 'De Staaltjes'. Hieraan hebben deelgenomen de KNNV en IVN (natuurorganisaties), DesDia, Heemkundekring, Waterschap Brabantse Delta en een aantal Roosendaalse ambtenaren. Er is afgesproken dat:
 - a. de gemeente beter onderhoud gaat uitvoeren gericht op hogere gebruikswaarden mét behoud van de hoge natuur- en cultuurhistorische waarden van natuurpark 'De Staaltjes';
 - b. een groep bewoners geregeld zelf onderhoud pleegt;
 - c. op termijn 'De Staaltjes' watervoerend zou moeten worden als ideaal eindplaatje;
 - d. bewoners voor positieve publiciteit zorgen over "De Staaltjes".⁴
11. De camera-installatie van Alwel in de onderdoorgang is op verzoek van de bewoners verwijderd.
12. De bewoners organiseren een buurtbijeenkomst waarbij wethouder Raaijmakers de officiële opening doet. Dit vindt plaats op maandagmiddag 23 september aanstaand om 14.15 uur. In de uitnodiging staat: 'Opening van 't Veenpleintje - van een onveilig, onaantrekkelijk plein naar een leefbaar, vrolijk en kleurrijk plein'.

De gemeente heeft € 8.210,75 geïnvesteerd. De kosten die Alwel gemaakt heeft, zijn niet bekend.

Constateringen naar aanleiding van de proef 'Buurt Bestuurt' in Desdiagebied

Terugblikkend op de proef van 'Buurt Bestuurt' in het Desdiagebied kan het volgende geconstateerd worden:

1. De al actieve bewonersgroep heeft extra expertise bij vrijwilligers weten te werven: er is een landschapsonwerper en iemand van de Heemkundekring mee gaan doen.
2. Uit de directe woonomgeving zijn geen nieuwe bewoners mee gaan doen, op hen is het enthousiasme niet overgeslagen.

⁴ Zie o.a. <https://www.facebook.com/destaaltjes.roosendaal> en <https://www.bndestem.nl/roosendaal/de-staaltjes-een-juweeltje-van-een-park-tussen-de-dijken-in-roosendaal-afe78936/>

3. Mede door het enthousiasme en het aansprekende thema 'turfhistorie' van de bewonersgroep wilden alle professionele organisaties bijdragen in tijd, kennis en het erbij halen van relaties (zoals VVV, Brabants Landschap en graffitikunstenaars).
4. Beschikbaarheid van een budget is essentieel om iets van de grond te krijgen.
5. De motie ging uit van een wijk als proefgebied. Er is gestart met een buurt van ca. 275 woningen. Het gebied waar intensief op ingezet is, betreft ca. 26 woningen.
6. De bewoners die actief geparticipeerd hebben in de proef, zeggen dat hun veiligheidsgevoel enigszins is verbeterd.
7. De aanpak door middel van positieve maatregelen heeft geleid tot een afname van de zogenaamde kleine ergernissen (maar niet tot volledig stoppen ervan).
8. De aanpak met zachte, positieve maatregelen heeft amper effect op de drugscriminaliteit.
9. De onderdoorgang zal altijd een kwetsbare locatie blijven.
10. Het gelopen proces is eigenlijk een gewoon participatieproces geweest. De buurt heeft daarin bestuurd.
11. De samenwerking in het Desdiagebied en het natuurpark 'De Staaltjes' gaat door na het afronden van de proef.

Conclusies m.b.t. proef 'Buurt Bestuurt' in het Desdiagebied

De volgende conclusies worden getrokken uit de proef 'Buurt Bestuurt' in het Desdiagebied:

1. De proef 'Buurt Bestuurt' is in feite een normaal, Roosendaals participatieproject geweest. Daar hoeft niet het stempel 'Buurt Bestuurt' op vanuit de ervaringen van Rotterdam en Gouda.
Indien 'Buurt Bestuurt' nu als werkvorm zou worden ingevoerd, geeft de indruk dat er momenteel niets aan dit soort initiatieven en de verbinding met bewoners en partners in de wijken en dorpen wordt gedaan, wat onjuist is.
2. Inzetten op positieve veiligheid is een effectieve en efficiënte benadering voor het verminderen van kleine ergernissen op locaties.
3. Subtiële beïnvloeding van (on)gewenst gedrag d.m.v. de openbare ruimte is mogelijk.
4. De doelstellingen uit de motie zijn in dit participatieproject gerealiseerd.
5. Reguliere inzet (methodiek van de 'drugssquad') blijft noodzakelijk voor aanpak van drugsoverlast.

Aanbevelingen m.b.t. invoering 'Buurt Bestuurt' in dorpen en andere wijken

Op grond van de ervaringen in het Desdiagebied worden de volgende aanbevelingen gedaan m.b.t. het concept 'buurt bestuurt':

1. De methodiek 'Buurt Bestuurt' hoeft niet in Roosendaal ingevoerd te worden - we doen dat nl. al op onze eigen, participatieve wijze met bewoners en partners.
2. Verbeteringen zijn altijd mogelijk, daarvoor is 'Roosendaal Spreekt, Roosendaal Doet' bedoeld.

Motie 3 is unaniem aangenomen.

Motie 3
PROEF 'BUURT BESTUURT'

De gemeenteraad van Roosendaal in vergadering bijeen op 21 december 2017, gehoord hebbende de beraadslagingen over het raadsvoorstel Actieplan Integrale Veiligheid.

Constateerende dat

- Het belangrijk is om een brug te slaan tussen overheid en inwoners;
- De hedendaagse 'participatiesamenleving' vraagt om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen omgeving;

Overwegende dat

- Inwoners zelf het beste weten wat er speelt in de wijk en nuttige ideeën hebben;
- Bij het project 'Buurt Bestuurt' wijkbewoners, politie, gemeente, welzijns- of jongerenorganisaties samen werken aan een veilige wijk en het oplossen van problemen en ergernissen;
- Bij elke actie of activiteit ook bewoners aangeven wat zij hieraan kunnen bijdragen;
- Het project 'Buurt Bestuurt' bijdraagt aan nog meer betrokkenheid van de inwoners, omdat zij binnen de eindverantwoordelijkheid van de burgemeester de inzet van politie en stadstoezicht in de eigen wijk mogen meebepalen;
- Bij 'Buurt Bestuurt' bewoners op een laagdrempelige manier bij de veiligheid in hun wijk worden betrokken.
- De veiligheidsbeleving verbetert wanneer bewoners invloed kunnen uitoefenen op de aanpak van veiligheids- en leefbaarheidsproblemen in hun buurt;
- Door 'Buurt Bestuurt' de onderlinge band in een wijk wordt versterkt;
- Het project in onder andere Rotterdam en Gouda een groot succes is;

Verzoekt het college

- Om dit voorjaar een proef van het project 'Buurt Bestuurt' te starten in een nader te bepalen wijk of dorp;
- De raad uiterlijk in het laatste kwartaal van 2018 te informeren over de voortgang en resultaten van de proef zodat bekeken kan worden of 'Buurt Bestuurt' ook in andere wijken en dorpen ingevoerd kan worden.

Namens,

CDA Roosendaal, Robert Breedveld
VVD, Gerard Boons
PvdA, Michael Yap
SP, Marion Heessels
D66, Alex Raggars

